

Υπόθεση T-198/01 R

Technische Glaswerke Ilmenau GmbH κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

«Διαδικασία ασφαλιστικών μέτρων — Παραδεκτό — Κρατικές ενισχύσεις — Υποχρέωση ανακτήσεως — Fumus boni juris — Επείγων χαρακτήρας — Στάθμιση των συμφερόντων»

Διάταξη του Προέδρου του Πρωτοδικείου της 4ης Απριλίου 2002 . . . II-2158

Περίληψη της διατάξεως

1. Ασφαλιστικά μέτρα — Προϋποθέσεις παραδεκτού — Παραδεκτό της κύριας προσφυγής — Προσφυγή δώκουσα την ακύρωση αποφάσεως με την οποία διαπιστώνεται το ασυμβίβαστο μιας κρατικής ενισχύσεως με την κοινή αγορά και διατάσσεται η ανάκτησή της — Διαδικασία ανακτήσεως της ενισχύσεως ενώπιον του εθνικού δικαστή — Δεν υφίσταται — Κύρια προσφυγή η οποία δεν κρίνεται ως *prima facie* απαράδεκτη — Αίτηση λήψεως προσωρινών μέτρων — Επιτρέπεται (Άρθρα 230 ΕΚ, 242 ΕΚ και 243 ΕΚ· κανονισμός 659/1999 του Συμβουλίου, άρθρο 14 § 3)

2. *Ενισχύσεις χορηγούμενες από τα κράτη — Σχέδια ενισχύσεων — Εξέταση από την Επιτροπή — Κατ' αντιπαράθεση διαδικασία — Δικαίωμα των ενδιαφερομένων να τηρούνται ενήμεροι — Περιορισμένος χαρακτήρας — Δικαίωμα του δικαιούχου της ενισχύσεως να διατυπώσει τη γνώμη του επί όλων των ζητημάτων που ανέκυψαν — Αποκλείεται*
(Άρθρο 88 § 2 ΕΚ· κανονισμός 659/1999 του Συμβουλίου, άρθρο 20)
3. *Κοινωνικό δίκαιο — Γενικές αρχές του δικαίου — Δικαίωμα για μια χρηστή διοίκηση — Επίκληση του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ενώσεως — Υποχρέωση μη δημιουργίας διακρίσεων μεταξύ των ενδιαφερομένων στο πλαίσιο διαδικασίας εξετάσεως προβαλλομένης κρατικής ενισχύσεως — Υποχρέωση της Επιτροπής να διαβιβάζει στον δικαιούχο ενισχύσεως τις παρατηρήσεις που διατυπώνουν ανταγωνιστές*
(Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, άρθρο 41 § 1)
4. *Ασφαλιστικά μέτρα — Αναστολή εκτελέσεως — Προϋποθέσεις χορηγήσεως — Σοβαρή και ανεπανόρθωτη ζημία — Οικονομική ζημία — Κατάσταση δυνάμενη να θέσει σε κίνδυνο την ύπαρξη της αιτούσας εταιρίας*
(Άρθρα 242 ΕΚ και 243 ΕΚ· Κανονισμός Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, άρθρο 104 § 2)
5. *Ασφαλιστικά μέτρα — Αναστολή εκτελέσεως — Προϋποθέσεις χορηγήσεως — Στάθμιση όλων των οικείων συμφερόντων — Απόφαση στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων — Γενικό συμφέρον εν ονόματι του οποίου η Επιτροπή ασκεί τα καθήκοντά της και συμφέρον του δικαιούχου της ενισχύσεως*
(Άρθρα 88 § 2 ΕΚ, 242 ΕΚ και 243 ΕΚ· Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, άρθρο 47· Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, άρθρα 6 και 13· Κανονισμός Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, άρθρο 104 § 2· κανονισμός 659/1999 του Συμβουλίου, άρθρα 7 και 14 § 3)
6. *Ασφαλιστικά μέτρα — Αναστολή εκτελέσεως — Προσωρινά μέτρα — Τροποποίηση ή αναβολή — Προϋπόθεση — Αλλαγή των περιστάσεων*
(Άρθρα 242 ΕΚ και 243 ΕΚ· Κανονισμός Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, άρθρο 108)
1. Δεν αποκλείεται το παραδεκτό μιας προσφυγής ακυρώσεως αποφάσεως διαπιστώνουσας το ασυμβίβαστο μιας κρατικής ενισχύσεως με την κοινή αγορά και διατάσσουσας την ανάκτησή της, σε περίπτωση κατά την οποία δεν κινήθηκε διαδικασία ανακτήσεως της επίδικης ενισχύσεως, ο δε προσφεύγων δεν εξήντησε όλες τις δυνατότητες προσφυγής που του παρέχονται σε εθνικό επίπεδο. Αν παρείχετο η δυνατότητα στον αποδέκτη ενισχύσεως να επικαλεστεί, στο πλαίσιο εθνικής διαδικασίας, το ανίσχυρο της αποφάσεως της Επιτροπής με την οποία επιτάσσεται στο οικείο κράτος μέλος να ανακτήσει τη χορηγηθείσα ενίσχυση, αυτό θα ισοδυναμούσε με αναγνώριση, υπέρ του αποδέκτη της ενισχύσεως, της ευχέρειας να παρακάμψει τον απρόσβλητο χαρακτήρα με τον οποίο, δυνάμει της αρχής της ασφάλειας δικαίου, πρέπει να περιβάλλεται τέτοια απόφαση μετά την εκπόνη της προβλεπόμενης στο άρθρο 230 ΕΚ προθεσμίας.
- Συνεπώς, κατ' αρχήν, ο αποδέκτης κρατικής ενισχύσεως ο οποίος, λαμβάνοντας

γνώση της εκδόσεως μιας τέτοιας απόφασης ασκεί προσφυγή ακυρώσεως ενώπιον του Πρωτοδικείου, μπορεί να ζητήσει, δυνάμει των άρθρων 242 ΕΚ και 243 ΕΚ, τη λήψη προσωρινών μέτρων ενώπιον του δικάζοντος κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων δικαστή. Μια τέτοια ερμηνεία επιρρωννύεται από το άρθρο 14, παράγραφος 3, του κανονισμού 659/1999, κατά το οποίο η ανάκτηση παράνομης ή ασυμβίβαστης με την κοινή αγορά ενισχύσεως πρέπει να πραγματοποιείται αμελλητί, σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπονται στο δίκαιο του οικείου κράτους, υπό την επιφύλαξη, αποκλειστικά, διατάξεως του κρίνοντος κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων κοινοτικού δικαστή.

(βλ. σκέψεις 54-55, 58)

2. Στο πλαίσιο επίσημης διαδικασίας εξετάσεως σχεδίων κρατικών ενισχύσεων, οι ενδιαφερόμενοι αποτελούν πηγές ενημερώσεως της Επιτροπής. Κατά συνέπεια, μακράν του να μπορούν να επικαλεστούν δικαιώματα άμυνας που αναγνωρίζονται στα πρόσωπα κατά των οποίων κινείται η διαδικασία, οι ενδιαφερόμενοι έχουν μόνον το δικαίωμα να μετέχουν στη διοικητική διαδικασία σε βαθμό επαρκή λαμβανομένων υπόψη των συνθηκών της συγκεκριμένης περιπτώσεως. Ιδίως, στον αποδέκτη κρατικής ενισχύσεως δεν μπορεί να αναγνωριστεί το γενικό δικαίωμα να διατυπώνει την άποψή του επί όλων των δυναμικώς σημαντικών ζητημάτων που ανακύπτουν κατά την επίσημη διαδικασία εξέτασεως. Πράγματι, ένα τέτοιο δικαίωμα θα έβαινε πέραν του δικαιώματος ακροάσεως και θα μπορούσε να συνεπάγεται την αναγνώριση, υπέρ των αποδεκτών κρατικής ενισχύσεως,

δικαιώματος επί συζητήσεως κατ' αντιπαράθεση με την Επιτροπή, δικαιώματος του οποίου η αναγνώριση απορρίφθηκε παγίως μέχρι σήμερα σε όλους τους ενδιαφερόμενους κατά την έννοια του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ και του άρθρου 20 του κανονισμού 659/1999.

(βλ. σκέψεις 81, 84)

3. Η Επιτροπή έχει το καθήκον να συμπεριφέρεται αμερολήπτως έναντι όλων των ενδιαφερομένων στα πλαίσια επίσημης διαδικασίας εξέτασεως μιας προβαλλομένης κρατικής ενισχύσεως. Η υποχρέωση μη διακρίσεως μεταξύ των ενδιαφερομένων που υπέχει η Επιτροπή απορρέει από το δικαίωμα επί χρηστής διοικήσεως, το οποίο αποτελεί μέρος των γενικών αρχών του κράτους δικαίου, κοινών στις συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών. Συναφώς, το άρθρο 41, παράγραφος 1, του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που διακηρύχθηκε στις 7 Δεκεμβρίου 2000 στη Νίκαια επιβεβαιώνει ότι «[κ]άθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην αμερόληπτη, δίκαιη και εντός ευλόγου προθεσμίας εξέταση των υποθέσεών του από τα όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης». Κατά συνέπεια, παρά τον περιορισμένο χαρακτήρα των δικαιωμάτων συμμετοχής και ενημερώσεως, των οποίων απολαύει ο αποδέκτης κρατικής ενισχύσεως, η Επιτροπή, ως υπεύθυνη της διαδικασίας, είναι δυνατό να υπέχει, τουλάχιστον εκ πρώτης όψεως, την υποχρέωση να του διαβιβάσει παρατηρήσεις τις οποίες ζήτησε ρητώς από ανταγωνίστρια επιχείρηση κατόπιν των παρατηρήσεων που είχε καταθέσει αρχικά ο εν λόγω

αποδέκτης της ενισχύσεως. Αν επιτρεπόταν στην Επιτροπή να επιλέξει, κατά τη διαδικασία, να ζητήσει συμπληρωματικές ειδικές πληροφορίες από επιχείρηση ανταγωνίστρια του αποδέκτη της ενισχύσεως, χωρίς να παράσχει σε αυτόν τη δυνατότητα να λάβει γνώση των παρατηρήσεων που διατυπώθηκαν κατόπιν του αιτήματος της Επιτροπής και, ενδεχομένως, να απαντήσει σε αυτές, θα υπήρχε κίνδυνος να περιοριστεί σημαντικά η πρακτική αποτελεσματικότητα του δικαιώματος ακροάσεως του αποδέκτη της ενισχύσεως.

Τέτοια παράλειψη μπορεί, όμως, να συνεπάγεται την ακύρωση της επίδικης αποφάσεως μόνον αν, εφόσον δεν συνέβαινε, η επίσημη διαδικασία εξετάσεως μπορούσε να καταλήξει σε διαφορετικό αποτέλεσμα.

(βλ. σκέψεις 85-86)

4. Ο επείγων χαρακτήρας μιας αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων πρέπει να σταθμίζεται σε σχέση προς την ανάγκη να διαταχθεί προσωρινώς το μέτρο, ώστε να αποφευχθεί σοβαρή και ανεπανόρθωτη ζημία του διαδίκου που ζητεί τη λήψη του προσωρινού μέτρου. Ζημία οικονομικού χαρακτήρα δεν μπορεί να θεωρηθεί ανεπανόρθωτη ή δυσχερώς επανορθώσιμη, εκτός από εξαιρετικές περιπτώσεις, εφόσον μπορεί να καταβληθεί μεταγενέστερα αντίστοιχο χρηματικό αντιστάθμισμα. Εντούτοις, προσωρινό μέτρο δικαιολογείται εφόσον προκύπτει ότι, σε περίπτωση μη χορηγήσεώς του, ο αιτών διάδικος θα περιέλθει σε κατά-

σταση ικανή να θέσει σε κίνδυνο την ίδια την ύπαρξή του πριν από την έκδοση της περατώνουσας τη διαδικασία της κύριας δίκης αποφάσεως.

(βλ. σκέψεις 96, 99)

5. Το άρθρο 104, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου προβλέπει ότι οι αιτήσεις σχετικά με τα προσωρινά μέτρα πρέπει να προσδιορίζουν τα περιστατικά από τα οποία προκύπτει το επείγον της υποθέσεως καθώς και τους πραγματικούς και νομικούς ισχυρισμούς που δικαιολογούν, εκ πρώτης όψεως, τη χορήγηση του προσωρινού μέτρου το οποίο ζητείται. Ο δικαστής των ασφαλιστικών μέτρων προβαίνει επίσης, ενδεχομένως, στη στάθμιση των εμπλεκόμενων συμφερότων.

Σε περίπτωση αιτήσεως αναστολής εκτελέσεως αποφάσεως σχετικής με κρατικές ενισχύσεις, το γενικό συμφέρον, υπέρ του οποίου η Επιτροπή ασκεί τα καθήκοντα που της αναθέτει το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ και το άρθρο 7 του κανονισμού 659/1999, ώστε να διασφαλίζει, κυρίως, ότι η λειτουργία της κοινής αγοράς δεν θα στρεβλώνεται από κρατικές ενισχύσεις επιβλαβείς για τον ανταγωνισμό, έχει ιδιαίτερη σημασία. Το κοινοτικό συμφέρον πρέπει κανονικά, αν όχι σχεδόν πάντοτε, να υπερισχύει του συμφέροντος του αποδέκτη της ενισχύσεως να αποφύγει την εκτέλεση της υποχρεώσεως αποδόσεως πριν από την έκδοση της αποφάσεως στην κύρια υπόθεση. Εντούτοις, δεν μπορεί ωστόσο να αποκλειστεί το ενδεχόμενο να μπορεί ο αποδέκτης ενισχύσεως να επιτύχει τη χορήγηση προ-

σωρινών μέτρων εφόσον πληρούνται, όπως εν προκειμένω, οι προϋποθέσεις του *fumus boni juris* και του επείγοντος χαρακτήρα. Αντίθετη απόφαση θα ενείχε τον κίνδυνο να καταστήσει πρακτικώς ανεφάρμοστη τη δυνατότητα, η οποία παρέχεται από τα άρθρα 242 ΕΚ και 243 ΕΚ και προβλέπεται στο άρθρο 14, παράγραφος 3, του κανονισμού 659/1999, να επιτυγχάνεται, ακόμα και στις υποθέσεις κρατικών ενισχύσεων, μια πραγματική προσωρινή δικαστική προστασία. Η προστασία αυτή συνιστά γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου ερειδόμενη στις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών. Η αρχή αυτή διατυπώνεται επίσης στα άρθρα 6 και 13 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών και στο άρθρο 47 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.

(βλ. σκέψεις 50, 113-115)

6. Το άρθρο 108 του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου παρέχει στον κρίνοντα κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων δικαστή τη δυνατότητα να μεταρρυθμίσει ή να ανακαλέσει ανά πάσα στιγμή τη διάταξη περί προσωρινών μέτρων λόγω μεταβολής των περιστάσεων. Η δυνατότητα αυτή αποτελεί απόρροια του κατ' εξοχήν προσωρινού χαρακτήρα, στα πλαίσια του κοινοτικού δικαίου, των μέτρων που χορηγεί ο κρίνων κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων δικαστής.

(βλ. σκέψη 123)